HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה א)[א]כל המשנה ידו על התחתונה [ב]וכל החוזר בו ידו על התחתונה: **גמ'** חזרו זה בזה לא קתני אלא הטעו זה את זה דאטעו פועלים אהדדי [ג]היכי דמי דאמר ליה בעל הבית זיל אוגר לי פועלים ואזל איהו ואטעינהו היכי דמי אי דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזיל איהו אמר להו בתלתא תרעומת מאי עבידתיה סבור וקביל אי דאמר ליה בעל הבית בתלתא ואזיל איהו אמר להו בארבעה ה"ד אי דאמר להו שכרכם עלי [ג]נתיב להו מדידיה דתניא ג)[ד]השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו לא צריכא [ה]דאמר להו שכרכם על בעל הבית ולחזי פועלים היכי מיתגרי לא צריכא [ו]דאיכא (א) דמגר בארבעה ואיכא דמתגר בתלתא דאמרו ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה טרחינן ומתגרינן בארבעה איבעית אימא הכא בבעל הבית עסקינן דאמרו ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה הוה זילא בן מילתא לאתגורי איבעית אימא לעולם בפועלים עסקינן [ז]דאמרי ליה כיון דאמרת לן בארבעה טרחינן ועבדינן לך עבידתא שפירתא וליחזי עבידתייהו בריפקא ריפקא נמי מידע ידע דמלי מיא [ח]ולא ידיע איבעית אימא [ט]לעולם דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ודקאמרת סבור וקביל דאמרי ליה לית לך 1אל תמנע טוב מבעליו [י]פשיטא אי אמר ליה בעל הבית בתלתא ואזל איהו א"ל בארבעה ואמרי ליה כמו שאמר בעל הבית דעתייהו אעילויא [כ]אלא אי א"ל בעל הבית בארבעה ואזל איהו אמר להו בתלתא ואמרי כמה שאמר בעל הבית מאי אדיבורא דידיה קא סמכי דאמרי ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית או דילמא אדיבורא דבעל הבית קא סמכי ת"ש ד)[ל]הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הילך כמה שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב [מ]אפי' הגיע גט לידה אינה מגורשת שמעת מינה אדיבורא דידיה קא סמיך דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידה קא סמיך מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש אמר רב אשי

הכי

ואם בעל הבית חוזר בו ידו על התחתונה. יתן להם לפי מה שעשו ואם הוזלה מלאכת פועלים על כרחו יתן להם כמה שפסק חוץ ממה שצריך להוצאות בהשלמתה: **כל המשנה ידו על התחתונה.** כגון נתן צמר לצבע לצבעו אדום וצבעו שחור אם השבח יותר על היציאה אין נותן לו שכרו משלם אלא דמי יציאת עצים וסממנים ואם יציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח: **וכל החוזר בו.** בגמרא(ה) מפרש לאתויי מאי: **גמ' חזרו בהן לא קתני.** דניהוי האי הטעו הם את בעל הבית או בעל הבית אותן דא"כ הוה ליה למיתני לשון חזרה: **דאטעו פועלים אהדדי.** אחד מן הפועלים הטעה את חבירו: **בארבעה זוזי.** ליומא: **אמר להו.** איהו בתלתא: **סבור וקבול.** ומאי תרעומתן: **ואמר להו בארבעה.** ולערב לא נתן בעה"ב אלא ג': **היכי דמי.** דתרעומת יהיה להן ולא יותר: **וליחזי פועלים היכי מתגרי.** אי מתגרי בארבעה על כרחיה דבעה"ב ניתיב ארבעה דהא קתני נוטל מבעל הבית מה שההנה אותו ואע"פ שלא לוהו והרי ההנה אותו בכך ואי מתגרי בשלשה מאי תרעומת איכא: **הוה טרחינן.** לבקש אדם דזקוק לפועלים שישכור בארבעה: **אי בעית אימא בבעל הבית עסקינן.** בפועל שיש לו לעצמו שדות שהן שלו ואינו נשכר למלאכת אחרים אם לא ביותר על דמי שכירות והיינו תרעומת דאי לאו דאמרת לי בד' לא הייתי מזלזל בעצמי: **לעולם בפועלים.** הרגילים למלאכת אחרים: **בריפקא.** שחפרו חריץ סביבות שדה ואין מלאכתן ניכרת כגון דמלו מיא כדמסיים ואזיל: **אל תמנע טוב מבעליו.** פסוק הוא במשלי: **דעתייהו אעילויא.** אע"פ שאמרו לו הרי אנו נשכרים כדברי בעל הבית לא לפחות מקצבתו של זה אמרו אלא להוסיף וכך אמרו מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית וכיון שבעל הבית פוחת אי אמר להן האי שכרכם עלי יתן משלו ואי אמר שכרכם על בעל הבית יש להם תרעומת עליו: **אלא.** הא מיבעיא לן אמר ליה בעל הבית בארבעה והוא אמר להו תלתא ואמרו ליה הרי אנו נשכרים כמו שאמר בעל הבית מאי: **אדיבוריה דפועל סמכי.** והכי אמרו ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית ולית להו אלא תלתא ותרעומת דאל תמנע טוב: **או דלמא.** לאו לדידיה הימנוהו אלא הכי אמרו אחר דברי בעל הבית נלך ולא סבור וקבול ושקלי ד': ה"ג **הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי.** האשה שאמרה לאחד אם תמצא את בעלי אמור לו שישלח לי את גיטי בידך ותיעשה שלוחו של בעלי לגרשני כשמגיע גט לידי. דשליח להולכה על הבעל לעשות והאשה מתגרשת כשיגיע גט לידה ושליח לקבלה על האשה לעשות שיהא הוא שלוחה וכמותה ותתגרש משיגיע גט ליד שליח: **אפילו הגיע לידה אינה מגורשת.** אלמא אדיבורא דידיה קא סמיך והכי א"ל מהימנת לי דכך אמרה ולא עשאו שליח להולכה הלכך אין כאן שליחות (ב) ואין עליה לעשות שליח להולכה והרי הבא לי אמרה לו ולא התקבל והבעל נתנו לו בתורת שליח קבלה ושליחות זה אינו ביד הבעל לעשות: **דאי סלקא דעתך אדיבורא דידה סמיך.** ולא לדבריו האמין אלא הילך כמה שאמרה היא קאמר ליה אם כן עשאו שליח להולכה וזו בידו הוא וכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש:

ואזיל איהו אמר להו בארבעה דעתייהו אעילויא. והא דאמרו ליה כמו שאמר בעה"ב היינו מהימנת לן דהכי אמר בעה"ב אי נמי משום דאי אמר בעל הבית טפי מארבעה שיהא להם כמו שאמר בעל הבית והיינו דמבעיא ליה בתר הכי אי אמרינן מהימנת לן דהכי אמר בעה"ב אי משום דדעתיה אעילויא: **דעתייהו אעילויא.** באמר להו שכרכם עלי איירי דאי אמר להו שכרכם על בעל הבית מאי נפקא מינה אי דעתייהו אעילויא דבעה"ב לא ישלם להם אלא מה שהתנה. ר"י וכן רבינו חננאל: (לעיל) **השוכר את האומנין וחזרו בהם** ידם על התחתונה. שאם קבלו קמה לקצור בשני סלעים וקצרו חציה (ג) והוקרו ושוה מה שעתיד לעשות סלע וחצי וחזרו פועלים לא יתן להם רק חצי סלע לפי שיצטרך לתת סלע וחצי לקצור חציה השני והיינו כר' דוסא ואם בעה"ב חוזר בו ידו על התחתונה פירש בקונטרס אם הוזלו פועלין ואין שוה החצי אלא שקל וחזר בו בעה"ב יתן להם סלע וחצי לפי שבחצי הסלע ימצא שיגמרו קצירו ולא רצה לפרש דידו על התחתונה כשהוקרו פועלין ויתן להם סלע וחצי על חצי שעשו כמו ששוה עכשיו שאין זה סברא כי למה יתן להם בעה"ב יותר ממה שהתנה עמהם כיון שאין מפסידין בחזרת בעה"ב ואדרבה יותר מרויחים שעתה ימצאו שיתנו להם סלע וחצי לקצור חצי קמה והוא לא היה נותן להם כ"א סלע וא"ת דאמר לקמן (דף עז.) אמר מר או יגמרו מלאכתם ויטלו ב' סלעים פשיטא לא צריכא דזל עבידתא ואימר בעה"ב ופייסוהו פועלים והשתא למה חוזר בעה"ב בזה בשביל שהוזל המלאכה מה מרויח בחזרה הלא צריך ליתן להם סלע וחצי על מה שעשו ופועלים נמי למה פייסו כיון שאין מפסידים כלום וי"ל דבעה"ב חוזר מחמת שנאה שהיתה קטטה ביניהם ופועלים פייסו שלא יצטרכו לחפש ולמצוא מקום להשתכר: **דאי ס"ד אדיבורא דידה סמיך כי מטי גיטא לידה מיהא תתגרש.** דאי אמרינן דגבי פועלים דעתיה אעילויא דבעה"ב ה"נ ה"ל למימר דדעתיה דבעל אעילויא דידה דאמרה הבא לי גיטא אע"ג דהאי דקאמר שליח התקבל לי גיטי הוי עילויא טפי לבעל שמתגרשת יותר במהרה אם היתה האשה אומרת כן מכל מקום השתא שאמרה האשה הבא הוי טפי זכות הבעל אי סמיך אמאי דקאמר שתתגרש מיהא כשיגיע גט לידה וכיון דלא מיגרשא אלמא לאו דעתיה דבעל אעילויא דידה ה"נ גבי פועלין לית לן למימר דדעתיה אעילויא דבעה"ב אבל אין לפרש דעילויא דבעל הוי מה שאינה מתגרשת במהרה דהא עדיף ליה ממתגרשת לאלתר כי עכשיו יהיה בידו עדיין אם לקיים אם לגרש והשתא פשיט ליה בפשיטות דבסמוך לא יתיישב דקאמר בשלמא אי איתמר איפכא כו' משהגיע גט לידו מגורשת דאדיבורא דידה קא סמיך ולפי זה היינו אגריעות' דידה שמתגרשת מהרה ופשיט דכ"ש דאעילויא דבעה"ב יש לסמוך וא"כ סותר פשיטות דלעיל דהוי פשיטא ליה דדעתיה אעילויא דקאמר שליח ולא אגריעותא דבעה"ב והכא סמיך בעל אגריעותא דידה:

אין

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"י מהלכות שכירות הל' ד ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין עט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ג וסי' שלג סעיף ה בהג"ה:

ד ב מיי' שם פ"ט הל' ד ופ"ח מהל' מכירה הל' ב ד סמג שם וסי' פב טוש"ע ח"מ סי' שלג סעיף ד וסי' קל סעיף יוד יא:

ה ג מיי' פ"ט מהלכות שכירות הל' ג סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלב סעיף א:

ו ד מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע חו"מ סי' שלו סעיף א:

ז ה ו ז ח מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שלב סעיף א:

ח ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

ט י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

י כ מיי' שם וסמג שם טוש"ע שם סעיף ד ולית להו אלא תלתא:

יא ל מ מיי' פ"ו מהל' גירושין הל' יא סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קמ סעיף ח:

מסורת הש"ס

א) ב"ק קב. ע"ז ז. [לקמן עז: קיז:], ב) ס"א מוחקים היכי דמי, ג) לקמן קיח. קיח., ד) גיטין סב: [ע"ש], ה) [לקמן עז:],

תורה אור השלם

1 אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת: משלי ג כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאיכא דמתגר בארבעה וכו' בארבעה הוה טרחינן: (ב) רש"י ד"ה אפי' וכו' דאין עליה: (ג) תוס' ד"ה השוכר וכו' והוקרו פועלים ושוה מה שעתיד:

מוסף רש"י

הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי. האשה שאמרה לשלוחה הבא ליגיטי והוא אומר לבעל אשתך אמרה התקבל לי גיטי (גיטין סב:). **והוא אומר.** הבעל אומר לו הילך כמה שאמרה (שם). **אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת.** כדמפרש ואזיל (שם). **שמעת מינה.** דמאן דאמר לשליח הילך כמה שאמרה משלחך, **אדיבורא דידה קא סמיך.** אדעתא דדיבורא דשליח קאמר ליה האי הילך כמה שאמרה, דמהימנת לי דשליח לקבלהאת הילך אינה מגורשת, דכי יהיב בעל ניהליה אדעתא דשליחות קבלה יהיב ניהליה ולאו אדעתא דהולכה, ושליח לקבלה לא הוי (שם). **דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידה קא סמיך.** והכי קאמר ליה אנא לא ידענא אלא כדאמרה איהי משרנא ליה ניהלך (שם). **מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש.** דהא בעל נמי שליח להולכה שוייה (שם).